

Meditatie

Vlag

Toen ik in 2015 in de pastorie in Chaam kwam wonen, viel mij meteen de grote vlaggenmast op die voor het huis stond. Nog voor mijn verhuizing werd mij met nadruk gevraagd om op de betreffende dagen de vlag uit te hangen. De vlag lag klaar in één van de keukenkastjes, compleet met wimpel. Bij een grote vlaggenmast hoort een grote vlag. Het valt nog niet mee om die netjes in de mast te hijsen. Al moet ik wel zeggen dat ik er elk jaar handiger in word.

Onwillekeurig moet ik terugdenken aan mijn jaren bij de padvinderij. Daar heb ik ooit geleerd hoe je een vlag volgens de regels moet hijsen. Het scheelt wel dat je daarbij altijd met z'n tweeën bent. Mede daardoor ben ik me ervan bewust dat mijn hijsactiviteit in de praktijk een hoop geklungel is, al hangt de vlag er vervolgens wel netjes bij.

Na al die jaren staat me nog voor de geest hoe onze padvindersgroep in één jaar was uitgenodigd voor zowel het vlagvertoon op Koninginnedag als voor de plechtigheid op 4 mei. Wij waren maar een kleine padvindersgroep. In Middelburg waren de Zeeverkenner groot. Meestal verzorgden zij de plechtigheden. Onze groep heette de Gouden Cirkel en we stonden bekend als ongeregeld zootje. Wij droegen wel uniformen, maar we liepen er nooit zo strak in 't gelid bij als de Zeeverkenner. De Gouden Cirkel was eerder gezellig dan gedisciplineerd.

Hoe het protocol precies ging weet ik inmiddels niet meer, wel dat er drie padvinders per vlaggenmast voor nodig waren. Een hield de vlag vast, de ander moest het touw laten vieren en wat de derde precies deed, ben ik na al die jaren vergeten. Het voelde als een hele eer om daaraan mee te mogen doen. Van te voren kregen we instructies hoe we moesten staan (netjes en rechtop) en waar we op moesten letten. (De vlaggen moesten tegelijk naar boven gaan.)

Aan het hijsen van de vlaggen ging een hele plechtigheid vooraf. De plaatselijke harmonie speelde liederen van Valerius in een tergend langzaam tempo, de burgermeester hield een toespraak. Vaak werd er een gedicht voorgelezen of een verhaal verteld. En natuurlijk waren er de kransen die bij het monument werden neergelegd en de Last Post die geblazen werd. Heel indrukwekkend allemaal, maar voor tienermeiden als wij waren ook heel langdradig. In mijn herinnering stonden we uren bij die vlaggenmast. Dat soort momenten nodigen uit tot reflectie. Ik herinner me nog dat ik op 4 mei bij die vlaggenmast moest terugdenken aan diezelfde plek, vijf dagen eerder. Op 30 april, Koninginnedag, werden er ook vlaggen gehesen door padvinders. Dat jaar was ik bij beide gelegenheden aan de beurt. Op Koninginnedag was het vooral vrolijk en gezellig. Het was net alsof de vlag, daar boven in de mast, zich daarbij aansloot, alsof die vlag vrolijk wapperde. Nu, bij gelegenheid van de dodenherdenking, was de sfeer heel anders. Ingetogen, serieus. Het leek net alsof de vlag zich daarvan bewust was en wat ingetogener wapperde.

Dat ik me deze overpeinzingen na al die jaren nog steeds herinner, komt waarschijnlijk omdat ik er vlak daarna een opstel over geschreven heb. Hoe de vlag op 30 april vrolijker wapperde dan op 4 mei. Inmiddels heb ik dat opstel niet meer, ik weet dus ook niet meer of ik toen over inbeelding en suggestie geschreven heb. Waarschijnlijk niet. En zelfs al zou het pure inbeelding geweest zijn van die ingetogen wapperende vlag, de ervaring alleen al is veelzeggend. De sfeer die er heerst, de stemming waarin je als jonge padvinder de vlag hijst, heeft ongetwijfeld invloed op de manier waarop je die vlag ervaart, zelfs al wappert hij precies hetzelfde. Waar ik na die tijd ook woonde, altijd heb ik geprobeerd ergens in de buurt een plechtigheid mee te maken op 4 mei. Veel moderne, seculiere Nederlanders beseffen waarschijnlijk niet dat gedenken een religieuze bezigheid is. Gedenken is, zo leerde ik ooit, het verleden present stellen met het oog op de toekomst. In zekere zin is de bezetting en bevrijding op 4 en 5 mei even geen voorbije geschiedenis, maar geleefd heden en begin van een toekomst die voor ons ligt. Vandaag beleven wij de ellende van alle slachtoffers, en vervolgens de vreugde vanwege de bevrijding, opnieuw mee. Of er nog mensen zijn die het zich kunnen herinneren, doet er eigenlijk niet zoveel toe. Op het Joodse Pascha is er immers al eeuwen niemand meer die zich de bevrijding uit Egypte kan herinneren. Toch wordt dat feest beleefd als een bevrijding die in het heden plaatsvindt, om door te geven aan volgende generaties: zo is het verleden niet voorbij maar tegenwoordig en gericht op de toekomst. Al die diepere gedachten wapperen met de vlag mee op 4 en 5 mei. Opdat we weten dat we vrije mensen zijn!

Ds. Sara Dondorp Gepubliceerd in de Schakel. Maandblad voor de Protestantse Gemeente te Chaam c.a. april 2019